REDACȚIUNEA
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut)
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o colonă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXVI.

„GAZETA“ iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brasov
Administrațiunea, Piața mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 113. Brașov, Sâmbătă 24 Maiŭ (6 Iunie). 1903.

Urmașii „înțelepților“ de la 1867.

S'a tot accentuat, mai adesea din partea Sașilor ardeleni, că guvernele unguresci, cari s'au succedat dela Tisza încóce, au părăsit din ce în ce mai mult politica „înțeléptă“ a lui Deak, Eötvös și Andrassy, cari au contribuit așa de mult la întemeierea dualismului.

In ce a constat acéstă politică pretinsă înțeléptă?

In faptul, că acei corifei ai erei dualiste au ascultat de sfatul lui Ștefan Szechenyi, părintele politicei de maghiarisare, și cunoscênd slăbiciunea rassei maghiare și-au ḑis, sĕ mergem încet, pas de pas și cu precauțiune înainte spre ținta nóstră sub scutul vulturului și a baionetelor împărătesci, cu cari ne-am aliat — și vom ajunge departe.

In limbagiul modern modul acesta de procedere s'ar numi „politică de etape“, cum o fac și Cehii, cari, se vede, au învĕțat ceva dela Unguri.

Deak și Andrassy au adoptat mai întâiŭ acéstă politică și au adoptat'o în două direcțiuni: față cu curtea și cu cercurile diriguitóre austriace și față cu naționalitățile din Ungaria și Transilvania, neuitând nici de Croația.

De pe la 1875 încóce de când s'a ivit stéua lui Tisza —, supranumit „sdrobitorul“ naționalităților, în realitate însĕ fiind numai demoralisătorul acestora ca și al conaționalilor sĕi, — prudența observată până atunci în contactul cu naționalitățile nemaghiare a fost dată la o parte și în locul ei s'a așeḑat îndrăsnéla șovinistă, care a crescut și s'a desvoltat cu anii, păn' ce a ajuns sĕ insufle teróre chiar și în cuiburile liniștite ale Săsimei din Ardél.

Și în adevĕr abia trecuseră trei ani dela venirea la cârmă a lui Tisza și câmpiile și munții Ardealului erau alarmați de faima, că guvernul are de gând a maghiarisa școlele nóstre poporale. De aici merseră tóte crescênd și se aduseră un șir de legi de maghiarisare.

Nu tot așa de grăbit și pătimaș au procedat guvernele unguresci față cu Viena și cu Austriacii. Până acuma și-au conservat, cât numai au putut tactica de a înainta etapă după etapă și a ocupa astfel pas de pas o posiție tot mai tare.

Numai de când cu obstrucțiunea stângei estreme contra proiectelor militare s'a sfîrșit și era politicei mai cumpĕtate în raporturile cu Austria, adecă, mai bine ḑis, a început a se sfêrși, fiind-că cabinetul Szell ce-i drept își dă tóte silințele posibile sĕ nu iésă din rolul sĕu mai moderat, dér legăturile lui cu opoziția și idealul, cel prea de tot umflat și utopic, ce și l'a pus drept program mărturisit înaintea obștei „patriotice“ din întrega țéră, nu-i mai dau pace și răgaz de a-și continua tactica cea prudentă, păn' ce într'o bună diminéță vom vedé pe acest guvern dându-se peste cap.

S'a vorbit și acum mult de principiile deakiste, de care se conduce Szell, discipulul „înțeleptului“ maghiar, s'a vorbit de moderațiunea și de precauțiunea fiilor lui Andrassy și Tisza, cari jócă aḑi rol între fruntașii partidului dela putere, s'a vorbit de tóte aceste, puindu-se amintiții bărbați față în față cu înverșunații și escesivii koșuthiști.

Afară de Szell era lăudat la Viena cu deosebire contele Iuliu Andrassy pentru hotărîrea, cu care a combătut obstrucțiunea și a luat în apĕrare principiul comuniunei armatei împĕrătesci și regesci.

Ii vine însĕ în minte lui Iuliu Andrassy, póte tocmai din causa acésta, sĕ-și espună părerile mai amĕnunțit „asupra spiritului armatei“ într'un articol publicat la Rosaliile gregoriane în „Neue freie Presse“ din Viena. Contele maghiar a avut de sigur intențiunea de a pune vederile sale în contact mai strîns cu opiniunea publică din Austria, dér a dobêndit un efect contrar de acela, pe care l'a așteptat. Pe Germanii moderați și pe cei-lalți prieteni ai dualismului i-au desămăgit mult aceste vederi ale sale, căci ei s'au convins ḑin ele, că și contele Iuliu Andrassy, cu tóte că este pentru comuniunea armatei, doresce ca ea în ce privesce jumĕtatea ei ungară sĕ fie organisată național și sĕ devină o armată națională maghiară. De altă parte ideile și teoriile lui Andrassy despre spiritul în armată au câștigat consimțĕmêntul națiunilor slave din Austria, cari la rêndul lor doresc a avé și ele o armată organisată național.

Impărtășim la alt loc mai pe larg cuprinsul espunerilor contelui Andrassy și observările, ce i-le face fóia vieneză. Vom vedé de aici, că urmașii „înțelepților“ dela 1867 au început sĕ-și pérdă acum cumpĕtul și față de curte și de Austriaci.

In ajunul descurcăturii? In colónele foilor maghiare se lanséză fel de fel de planuri și combinațiuni cu privire la o eventuală descurcătură a situațiunei politice interne. Diarele, cari se inspiră din cercurile guvernului spun, că în curînd va urma o întórcere decisivă. Unii ḑic, că opoziției i-se vor face concesiuni în cestiunea militară, în care cas opoziția ar desarma, ar vota a doua îndemnitate și prin acésta guvernul ar eși din impas.

Alții ḑic, că despre concesiuni în cestiunea militară nu se póte vorbi, cu atât mai puțin póte fi vorba de o crisă de cabinet. O altă modalitate de descurcătură ar fi *disolvarea dietei*, care ar urma, décă până la finele lui August proiectele militare n'ar deveni lege.

Vorba fiind de concesiuni, ce li s'ar face kossuthiștilor, merită atențiune ceeace scrie *„Magyar Szó“* de la 2 Iunie, căci ne privesce direct pe noi *naționalitățile nemaghiare*. „Décă oposiția s'ar mulțămi cu o *reformă internă* — ḑice fóia banfistă — țéra ar scăpa în decurs de o sĕptămână de starea ex—lex. O astfel de reformă a oferit de es. *Veszi Jozsef* — evident, că după o convorbire prealabilă cu ministrul president — adecă *maghiarisarea tuturor școlelor poporale*. A introduce în 3—4000 școle poporale limba maghiară ca limbă de predare, face mai mult, decât limba de comandă maghiară în armată.“

Ĕtă o formulă de „salvare“ cât se póte de „patrioticéscă“. Și când ne gândim, că o dă ovreul Veszi! Se póte óre o soluțiune mai pe pofta molochului maghiarisării?

Limba de comandă maghiară. *„Zeit“* din Viena scriu următórele: „Chiar décă ar voi monarchul, ca regimentele din Ungaria sĕ fie comandate în limba maghiară, acésta *ar fi imposibil de realisat*. In armata comună servesc 4744 ofițeri de origine din Ungaria. Ar trebui însĕ 7300 ofițeri, ca întreg corpul ofițeresc sĕ constee din cetățeni ungari. Lipsesc așa-dér 2500 ofițeri ungari, cari n'ar puté fi înlocuiți cu ofițeri austriaci cari sciu unguresce, căci un număr așa de mare de ofițeri, cari sĕ cunóscă limba maghiară, nu esistă. Dér și ofițerii din Ungaria sunt mai ales Croați, Sêrbi, Români și Germani și cercetările oficiale au dovedit, că aceștia nu sciu ungurescе. nu pot fi prin urmare aplicați pentru limba de comandă maghiară. Ministerul de rĕsboiŭ a întrebat pe cei 700 ofițeri cetățeni ungari, cari servesc în Austria, décă voesc

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Amorul în Portugalia.

De M-me Adam.

Regina Amalia a Portugaliei, o femeie din cele mai frumóse, de origine franceză, a visitat sĕptĕmânile trecute capitala Franței. Din acest incident ḑiarele franceze au publicat amĕnunte interesante din viéța reginei și din relațiunile sociale din Portugalia atât de puțin cunoscute în restul Europei. Eminenta revistă „Les Annales politiques et littéraires“, pe lângă câte-va portrete ale tinerei regine, publică și două articole, dintre cari unul din condeiul lui *Claretie*, cuprinḑênd descrierea splendidului castel din Cintra, reședința de vară a reginei. Al doilea articol, pe care îl dăm în traducere, este scris de renumita scriitóre M-me *Adam* și este întitulat *„L'amour portugais“*. Ĕtă ce scrie M-me Adam:

Nu sunt decât cinci séu șése ani, de când femeile de societate din Portugalia le este îngăduit a eși pe stradă singure séu acompaniate de o singură persónă. Până atunci ele trăiau închise, ducênd o viéță familiară conform vieții din mănăstire.

Educațiunea lor consta din a învĕța puțină istorie, mai ales istoria sacră, a sci franțuzesce și englezesce, mai ales franțuzesce, a clămpăni puțin la piano, a recita versuri, a-și asimila câte-va formule asupra datoriilor fetelor mari, și nimic mai mult. Ele completau apoi între ele acéstă educațiune și visau de amor romantic, așa cel puțin, cum îl aflau înainte de căsĕtorie.

Amorul din balcon se bucură încă de mare favor în Portugalia, cu tóte că se vĕd acum și esemple de a face curte după fasonul comun, cum se vede și în alte țĕri. Altă-dată, când fetele mari nu eșiau la plimbare, se putea, ca curtesanii sĕ nu vadă nici-odată umblând pe logodnicele lor, căci nu erau primiți sĕ facă curte în familie, decât după-ce au făcut întâiŭ curte timp îndelungat pe stradă, sub balconul iubitei.

In fie-care séră iubita se arată. Curtesanul este așteptat. Fie-care ferĕstră séu fie-care etaj își are balconul sĕu, tînĕra fată se aplécă, ca sĕ pótă fi audită. El vorbesce cu glas tare. Ea se aplécă și conversația începe. Alăturí, este un alt amores, o altă amoresă; aceștia converséză tot așa. Trecĕtorii feresc, ca sĕ nu-i deranjeze. Așa le-au făcut și lor alții, ori așa le vor face.

Clima din Lissabona, unde érna nu duréză, decât trei luni și unde temperatura nici-odată nu atinge măcar un grad sub zero, se pretéză fórte bine acestor dulci convorbiri în aerul liber.

Asemenea logodne pot ține câte patru séu cinci ani; dér ce se póte cunósce la viitórea soție séu viitorul soț, decât vocea și celea ce i-le-a spus. Nici vorbă de priviri schimbate, cari arată sufletul, nici vorbă de joc de fisionomie, de gesturi, din cari se póte cunósce caracterul.

Când logodnicul întră în familia logodnicei, părinții au discutat deja tóte arangiamentele, cuvêntul este dat deja și nu se mai póte revoca, ér cununia se fixéză peste două séu trei sĕptĕmâni.

In amorul portughez este romantism și constanță, și puțină tendreță. Amorul acesta sub un balcon este un rest din ferĕstra zăbrelită, este voalul femeii arabe, însĕ voalul nopții.

După căsĕtorie, în cele mai multe casuri, femeile portugheze uită puținul ce l'au învĕțat ca fete tinere și cunoscințele nu se mai îmbogățesc. Esceptiunile în privința acésta au început sĕ devină din ce în ce mai numĕróse, însĕ sunt tot esceptiuni. Adevĕrat, că femeia portugheză când este superióră, este superióră în tóte punctele de vedere, fără pedantism și fără caracteristica femeilor supranumite „basbleu“ (ciorap albastru).

Educațiunea fetelor o au în mânile lor streinii. Cele două claustre din Belem sunt dirigiate de Englezóice, cele din Bon-Successo și cel din Salesias de Irlandeze. Portughezii, cari nu-și trimit copilele în claustru pentru educație, își angajéză acasă institutóre franceze séu germane.

In Portugalia poți alege între căsĕtoria civilă séu căsĕtoria religiósă, și una și alta bucurându-se de valabilitate egală. De asemenea și la nascerea copiilor, declarațiunea póte sĕ fie numai civilă, séu numai religiósă; aceeași libertate este și pentru decese.

Invitări la căsĕtorii nu se fac, nici ospețe. Căsĕtoria se face fără serbări, fără nuntă, în familie...

Oniță.

sĕ fie transferaţĭ în Ungaria şi mai mult de jumătate au rĕspuns şi s'au rugat sĕ-i lase acolo unde sunt adĭ. Mulţi din ei trăesc mai bucuros şi mai uşor în oraşele austriace, decât într'un sat din Ungaria. Dér acel ofiţer ungar, care de origine este croat, sêrb, român séu german, de ce sĕ-şĭ alégă în loc de Viena, un sat dosit din Ungaria? Cu tóte acestea ministrul de rĕsboiŭ, contra voinţei lor îĭ va permuta în Ungaria. Insĕ tocmai aceştia nu vor fi aderenţii comandei maghiare. Şi tot mai lipsesc încă 2500 ofiţerĭ, numĕr care numai în douĕ decenii póte fi întregit cu Maghiarĭ. Adĭ însĕ limba de comandă maghiară e imposibil de realisat şi imposibil va fi şi în anii viitorĭ".

„Budap. Hirlap" rĕspunde lui „Zeit" în ton unguresc ḑicênd, că într'o jumĕtate de an toţĭ ofiţerii ar învĕţa din regulamentul de serviciu al honvedilor, mai ales décă aceia carĭ nu s'ar supune, *ar fi trimişĭ la pensie.*

Comitatele contra obstrucţiunei. Rênd pe rênd aprópe în tóte comitatele se iau din partea majorităţilor artificiale, resoluţiunĭ în carĭ se condamnă obstrucţiunea şi pe icĭ colo se dă vot de încredere guvernului. Sâmbăta trecută în congregaţia comitatului *Arad* încă s'a votat o astfel de propunere. Românii au fost contra, şi prin oratorii lor au desfăşurat motivele, pentru carĭ ei nu pot sĕ voteze propunerĭ de felul acesta, ci au cerut trecerea la ordinea ḑilei. — In aceeaşĭ şedinţă d-l Dr. Stefan C. *Pop* a voit sĕ interpeleze în afacerea măcelului de la Şepreuş, dér fişpanul nu i-a dat cuvêntul, fapt contra căruia Românii au protestat viu.

In congregaţia comitatului *Sibiiu* ţinută la 4 Iunie, Dr. Oscar *Meltzl v. Lomnitz* a presentat în numele membrilor saşĭ o resoluţiune de protest contra obstrucţiunei. Majoritatea săséscă a votat'o. Din partea Românilor d-l advocat Dr. *Liviu Bran de Lemenyi* a declarat, că membrii românĭ ai congregaţiei nu pot vota moţiunea, însĕ n'au nicĭ motiv de a-o combate. Şi Românii se află de decenii în resistenţă pasivă. Décă se invócă principiul majorităţii, atuncĭ Românii ar fi cei dintâiŭ, carĭ ar puté invoca acest principiu. Acestui principiu ar corĕspunde sufragiul universal. Ca popor asuprit însĕ, din principiu nu pot condamna lupta unei minorităţĭ. Românii nu se îndoesc, că situaţia actuală se va desvolta spre binele patriei. Din aceste motive se abţin de a lua posiţie.

Concurenţii dela Dobra.

Mâne va fi bătaia între advocaţii şi directorii de bancă concurenţĭ dela Orăştie, pe câmpul electoral dela Dobra.

Care pe care? — Nu se scie. Ni-e témă însĕ, că, după ce se vor bate ca orbii între sine, resultatul va fi cel firesc — va învinge al treilea.

Aşa se va înaugura mâne, colo la Dobra, mult buciumata „acţiune nouă de regenerare" — pe care noi o numisem mai la înţeles c'un an înainte: „noua babilonie".

Ar fi hazliu, de n'ar fi repugnant, a vedé disputa infocată, ce s'a încins între cei doi candidaţĭ concurenţĭ şi adversarĭ asupra întrebărei: a cui este paternitatea programului ciuntit, pe basa căruia pretinde fie-care a „păşi" înaintea alegĕtorilor de la Dobra?

Candidatul Dr. A. Vlad a declarat în adunarea electorală de adĭ sĕptĕmâna, că stă pe basa programului naţional dela 1881, cu singura escepţiune, că vrea sĕ-i taie capul, adecă nu primesce punctul întâiŭ al acestui program.

Vine cu trei ḑile mai târḑiŭ candidatul Dr. A. Munteanu şi declară la rêndul sĕu, că pentru dênsul ca Român înainte de tóte sunt obligătóre punctele 2—9 ale programului naţional dela 1881. Punctul I nu-l primesce. L'a combătut de mult ca neoportun. A mai ḑis, că cu tóte astea nu póte fi candidat cu program naţional, fiind-că n'a primit programul de la 1881 din literă în literă. Va fi numai cu program „în afară de partide".

Tóte aceste le-am mai vĕḑut, nu e nimic nou. Ceea ce însĕ apare ca ceva nou şi hazliu, este pretenţia d-lui Munteanu, că d-sa ar fi „întemeietorul" acestui „program special" de la 1881, ciuntit, fără de punctul I, precum şi observarea ce-o face d-lui Dr. Vlad, că acesta a împrumutat dela dênsul acest „program de specialitate".

Ce nu face concurenţa şi animositatea! Rĕu esemplu dau cei doi advocaţĭ-directorĭ acelora, pe carĭ îi invită sĕ le urmeze în labirintul oportunismului deghisat în haina desinteresului, labirint, în care deja au început a se pierde.

Contele Andrasy şi „Neue Freie Presse".

(*Cestiunea armatei.*)

Contele Iuliu *Andrassy* a publicat în numĕrul de Rusalii al ḑiarului „*Neue Freie Presse*" un articol în cestiunea armatei. Contele *Andrassy* susţinea de-o parte, că nu crede, că aşa numitele *isbândĭ naţionale* (maghiare) ar puté sĕ întăréscă armata, că va lupta contra a tot ce póte sĕ fie în paguba armatei şi va apĕra şi în viitor armata comună unitară; de altă parte însĕ scriea, că armata comună numai aşa va puté fi susţinută cu succes în Ungaria, décă într'adevĕr ea va fi *comună* şi nu austriacă. Mai susţinea contele în articolul sĕu, că trebue sĕ i-se dea loc sentimentului special naţional în armată, sĕ se respecteze patriotismul fiecăruia, căcĭ numai întrebuinţarea conscienţei naţionale dă putere reală armatei şi numai respectându-se acéstă conscienţă naţională se póte profita de imboldurile firescĭ vii şi adevĕrate. In consecenţă contele Andrassy ḑice, că décă în cele douĕ state ale monarchiei esistă putere de viéţă, atuncĭ sentimentele naţionale trebue sĕ încapă unul lângă altul în armata comună, căcĭ monarchia numai atuncĭ are viitor, décă sentimentul maghiar şi austriac sunt capabile a lucra împreună sub influenţa intereselor comune şi a legăturilor dinastice. Cetăţénul ungar sĕ înveţe în armată a respecta şi a iubi necondiţionat concepţiunea regelui şi corónei sf. Ştefan, ér cetăţénul austriac sĕ înveţe fidelitatea faţă de ordinea de stat austriacă, şi amêndoi sĕ înveţe a se respecta şi a se iubi frăţesce. Armata sĕ nu ameninţe nicĭ un sentiment naţional îndreptăţit în monarchia acésta, şi fie-care sĕ înveţe în armată numai aceea, de la ce atêrnă garanţia esistenţei actualei formaţiunĭ.

*

Articolul contelui Andrassy n'a făcut bună impresiune în cercurile politice maghiare. Kossuthiştii îl combat viu, fiind-că ei doresc şi pretind armată naţională maghiară independentă, guvernamentalii ḑic, că prin articolul sĕu Andrassy n'a făcut bun serviciŭ causei ce representă ei. *Cehii* aprobă vederile contelui, ḑicênd, că ele corĕspund pretensiunilor ce le ridică ei de mult faţă cu regimentele din Boemia.

*

In numĕrul de la 3 Iunie „*Neue Freie Presse*" rĕspunde contelui Andrassy printr'un remarcabil articol, pe care-l resumăm în următórele:

„N. Fr. Pr." combate pe Andrassy în punctul, unde acesta susţine, că comunitatea armatei este întemeiată numai pe comunitatea persónei Monarchului. Ea este întemeiată şi pe coherenţa teritorială, care fiind o unire de putere durabilă asigurată pentru tot-déuna prin tratate vechĭ şi prin legĭ, a produs necesitatea firéscă a unei apĕrărĭ comune.

Este necesară, ḑice „N. Fr. Pr.", o politică, care sĕ nu fie croită pe o persónă, ci pe un lucru. Cum se numesce însĕ acel lucru, care îl face pe austriac sĕ-i apară ca ceva firesc a se apĕra cu trup cu suflet contra unui atac al Românilor la *Turnu-Roşu*, séu contra unui atac al Sêrbilor la Semlin? Cum se chiémă acest lucru, care ne îndreptăţesce sĕ aşteptăm, ca soldatul maghiar sĕ-şĭ facă datoria la rîul *Weichsel*, orĭ la *Adige*? Acest lucru trebue sĕ aibă un nume: *imperiu* orĭ *monarchie*, nu impórtă.

Décă e vorba, ca armata sĕ fie si sĕ rĕmână comună, trebue sĕ i-se spună, de ce soldatul austriac trebue sĕ se espună glónţelor, apĕrând *Braşovul*, ér soldatul ungur apĕrând *Cracovia*.

Contele Andrassy vré sĕ dea armatei organisaţie naţională şi partea armatei care se compune din cetăţenĭ ungarĭ, sĕ o prefacă în armată naţională unguréscă.

Décă contele Andrassy găsesce un criteriu de însufleţire în organisaţia naţională, atuncĭ armata comună sfăşiată va avé trebuinţă de 9 însufleţirĭ. Din titlul cel mare al Monarchului, fie-care naţiune îşĭ va alege acea corónă, care îi măgulesce mai mult sentimentul naţional, şi este fórte îndoios, décă soldaţii regelui Croaţiei, Slavoniei şi Dalmaţiei vor avé numai acea însufleţire, de care vorbesce contele Andrassy. Pe hârtie se pot dovedi multe, însĕ armata îşĭ are ḑilele sale marĭ şi pe câmpul sângeros de resboiŭ se rĕsbună orĭ-ce pĕcat, orĭ-ce greşală, orĭ ce abus, ce s'a făcut contra ei....

Congregaţiunea din Deva

ţinută la 29 Maiŭ 1903.

Deva, 30 Maiŭ c.

(Fine).

Advocatul din Haţeg Dr. *Ajtai Aladár*, spre mirarea membrilor maghiarĭ ḑice, că deşi aparţine şi va aparţiné partidului guvernamental, nu póte primi propunerea de a-se vota încredere guvernului.

Se provócă la legea municipală din 1886: XXI, care dă dreptul congregaţiunilor a-se ocupa cu afacerĭ ce privesc ţéra (— országos dolog), un drept, care în împrejurările de adĭ devine o datorinţă.

Guvernul e adĭ în resistenţă pasivă. In parlament, comandantul majorităţii (Szell) e dator a afla modul prin care sĕ se curme stările abnormale de astădĭ, — séu trebue sĕ cedeze locul altuia.

Constituţiunea nóstră, dă drept fiilor patriei, ca contribuţiune nevotată prin dietă sĕ nu plătéscă şi recruţĭ sĕ nu dea. — Dér ce vedem? — Adĭ în Ungaria e *ex-lex*, — *şi totuşĭ dările se încaseză regulat, procentul il cer, esecutorii îşĭ îndeplinesc funcţiunile lor şi finanţilor încă nu li-au dat drumul.* — (O voce: Dór finanţii sunt unguresci). Drept aceea dator este un comitat nobil, ca al nostru, sĕ protesteze în contra unor stărĭ ilegale ca acestea. Declar decĭ sĕrbătoresce aicĭ, că *nu îmĭ e ruşine a vota cu membrii românĭ în contra propunerei de a-se da vot de încredere unui ast-fel de guvern.*

Dr. Ajtai face în sensul acesta contra-propunere.

A mai vorbit proprietarul *Maderspach Victor*, cerênd, ca propunerea sĕ se ia de la ordinea ḑilei.

A sărit apoi voluminosul notar public Dr. *Bonts Gyula* (fiiul notarului public, preşed. partidului guvernamental din Arad) întru apĕrarea propunerei, spunênd frumos unguresce, că nicĭ unul dintre oratorĭ nu l'au putut clătina în credinţa sa politică.

Ér proprietarul *Lázár László*, despre care încă se vorbea, că ar fi unul dintre candidaţĭ la Dobra, a încercat a descoperi calea de mijloc şi voluntar, séu involuntar, a dat de gol pe candidatul guvernului de la Dobra Dr. Farkas Béla, ḑicênd, că acesta *înaintea alegĕtorilor în vorbirea sa de program, nu s'a gerat de aşa mare aderent al lui Szell.* — (Rîsete, vocĭ: doi banĭ, în trei pungĭ. Sgomot).

Kenderesy Árpád, mare proprietar de pe ţéra Haţegului, pledéză pentru a-se lua propunerea de la ordinea ḑilei.

Nunc venio la groful *Thoroczkay Miklós*, deputatul actual din cercul Devei, care introduse vorbirea sa ast-fel:

„Deşi aparţin partidului guvernamental, am şi eu libertatea convingerei mele, séu cum aşĭ ḑice, nu *sunt mameluc.* (— Rîsete, — Fr. Hoszu: şi ce ḑice la tóte aceste Széll Kálmán? Rîsete generale).—

Thoroczkay: Ce ḑice Szell K. la tóte aceste? — Nimic; fiind-că Szell K. este cu mult mai liberal, decât sĕ pretindă necondiţionată supunere. (Vocĭ: crede dracu! Sgomot şi rîsete).

In cele din urmă d-l deputat se pune pe un piedestal înalt, făcênd politică guvernamentală de calibrul cel mai greu şi ajunge la conclusiunea, că *gravitarea monarchiei trebue sĕ cadă pe partea Ungariei*, căcĭ numai naţiunea maghiară este chemată şi póte salva în viitor monarchia austro-ungară. (Vocĭ: Pănă-i lumea!) — Primesce propunerea lui Szentiványi.

Ca nu cumva sĕ trécă o ocasiune fără ca sĕ-şĭ spună cuvêntul preşedintele tribunalului Dr. *Pap Domokos*, deşi şĭ-a pus de gând sĕ nu vorbéscă, se vede silit sĕ sprijinéscă propunerea lui Szentiványi.

Spune, că multe s'au vorbit, numai douĕ momente nu le-a atins nimenĭ, şi adecă: Cu discusiunile contra propunerei se mână apa numai pe móre d-lor Hossu, Vlad şi a consoţilor lor. (Sgomot), căcĭ e de ajuns, ca ei sĕ se opună, şi datorinţa nóstră naţională patriotică pretinde sĕ nu le permitem sĕ-şĭ ajungă scopul. (Vocĭ: Cum? Facem politică, d-le preşedinte?)

Al doilea moment este, că chiar aceia, carĭ au început obstrucţia, ar dori sĕ scape de ea, dér nu pot. (Vocĭ: Tréba lui Szell).

Desbaterea se încheie şi se dă cuvêntul final propunĕtorului şi contra-propunĕtorilor.

Fr. Hossu-Longin: Contrapropunerea mea cere, ca propunerea d-lui Szentiványi sĕ se ia de la ordinea ḑilei şi étă vedem, că mai toţĭ antevorbitorii sunt de aceeaşĭ părere.

D-l jude reg. Nagy Lajos a declarat sĕrbătoresce, că numai pentru aceea nu votéză încredere guvernului, fiind-că Szell Kálmán nu vrea, orĭ că nu póte (vocĭ: sigur!) realisa idealurile şi aspiraţiunile naţionale maghiare.

Ce fel de idealurĭ şi aspiraţiunĭ naţionale maghiare înţelege d-l jude reg? Acele, despre carĭ ne vorbesc ḑilnic foile maghiare semitice?! séu idealul acelui stat naţional maghiar, pe care vré sĕ-l edifice d-l Szell Kálmán şi soţĭ?

In casul acesta trebue sĕ-l luminez, că acele idealurĭ şi aspiraţiunĭ n'au temeiŭ şi sunt nerealisabile, pentru-că patria nóstră tot-déuna a fost, este şi cred că va fi şi în viitor numai stat poliglot. (Aprobărĭ din partea română, desaprobărĭ din partea ungurilor.)

Cum? Aicĭ în mijlocul a 300.000 Românĭ cutezaţĭ D-Vóstrĕ sĕ vorbiţĭ de un stat naţional maghiar şi de o armată independentă naţională maghiară? Şi cu cine voiţĭ D-Vóstrĕ sĕ faceţĭ o armată maghiară, cu pădurenii de la Boiabîrzi, cu momârlanii de pe ţéra Haţegului, cu moţii din fostul Zarand şi cu voinicii de pe valea Mureşului şi a Streiului? (ilaritate, aprobărĭ şi desaprobărĭ.) Şi cum credeţĭ D-Vóstrĕ că s'ar puté însufleţi acei ostaşĭ de idealurile D-Vóstrĕ?

Este o nenorocire când capĭ de familie sufer de grandomanie şi au greeruşĭ în cap, dér de un milion de orĭ mai mare nenorocire este, când un neam întreg sufere de grandomanie şi capii lui au gărgăunĭ în cap. (Sgomot).

Pe d-l preşedinte de tribunal îl fac atent, că în viéţa de stat, sistemele mereu se schimbă. Decĭ nimenĭ nu-şĭ póte aroga, că numai vederile şi acţiunile sale politice pot ferici ţéra. Aşa şi la noi, nimenĭ nu ne póte asigura, cu hotărîre, că óre politica nóstră a Românilor de partidul naţional, a pasiviştilor, orĭ politica dominantă de astădĭ va puté asigura patriei nóstre un viitor sigur şi glorios! Imĭ susţin contra-propunerea.

Au mai vorbit Dr. Ajtai Aladar, Nagy Lajos şi Szentiványi. Cel dintâiŭ a presentat o cerere subscrisă de 21 inşĭ, cerênd votare nominală.

Din cei 616 membrii ai congregaţiei şi respective din cei aprópe 400 de mem-

brii presențí, abia au votat 148 inșí, și anume pentru propunere 126, contra 22.

Observ, că cererea pentru votare nominală au subscris'o membrii maghiarí și numai un român, pe când între cei 22 votanțí contra sunt 8 Românĭ. Va sĕ dică din cei 20, carí au cerut votare nominală, numai 14 au avut curagiul sĕ voteze contra. — Cine déră ar cuteza sĕ tragă la îndoială, că comitatul Hunedórei aparține în ce privesce pătura suprapusă unguréscă partidului guvernamental și că oposițiunea maghiară nu este aicí de cât un șorecel?!

După amiadí s'a continuat ordinea dilei. Sala cea mare s'a golit și așa cei 20—30 slujbașí și câțí-va membrii curioșí în restimp de 2 óre au resolvit 460—70 de obiecte, primind cu *unanimitate* tóte propunerile comisiunei permanente.

Ferice de tine comitat al Hunedórei, că ești în ordine cu tóte și ai mântuit pe Szell Kalman!!

Coresp.

Comunitățile bisericescĭ slovace.

(Urmare. 2.)

Reuniunea de femei „Zivena" din T. S. Martin, conform statutelor ei aprobate de guvern are dreptul sĕ înființeze școlí de fete. In anul 1900 însĕ, când reuniunea a cerut prin petiție sĕ i-se permită înființarea unei școlí de menagiu cu cursul de un an, guvernul lui Szell, același guvern, care a întrat în funcțiune cu devisele: „Drept, lege și dreptate" a refusat cererea reuniunei.

In orașele slovăcescí sunt mai departe școlí civile — numite după unguresce: „polgárky" — carí fiind curat maghiare și șoviniste, pentru Slovací sunt spaimă și grózá.

Am fi ajuns așa dér la *școlele primare* în speranța, că cel puțin pe acest teren vom scăpa de bruscărí și vom găsi puțină umanitate.

Școlile primare se împart după întemeiatorii și susținătorii lor în două grupurí: *școlí primare de stat și școlí primare confesionale.*

Școlile de stat le întreține și supraveghiază statul, ér pe învĕțătorí îi numesce ministrul. Asemenea școlí sunt nu numai la orașe, ci și la sate. Acestea sunt școlí cu limba de instrucție maghiară și conduse în spirit maghiar. Majoritatea învĕțătorilor aplică la învĕțămênt așa numita metodă directă, adecă ei încep imediat ungaresce, fără sĕ vorbéscă un singur cuvênt în limba maternă. Copiii sunt slovací, limba instrucției maghiară — resultatul și-l póte închipui orí cine. Eu am esaminat câțí-va copii slovací din școlele acestea maghiare și m'am convins, că nu sciu nicí tabela înmulțirei nicí unde este rĕsăritul și apusul, nu cunosc ciasul, ba le lipsesce chiar orí ce judecată. Sermane ființe vrednice de compătimit! Este interesant, că ei nu sciu nicí slovăcesce nicí ungaresce. Am pus o fată, care absolvase școla civilă cu resultat fórte bun, sĕ traducă o carte postală maghiară pe slovăcesce. Ea nu cunoscea, decât singuratice cuvinte. Textul îi rĕmase cu desĕvîrșire necunoscut.

Cum-că cea dintâiŭ problemă a școlei este, ca sĕ influințeze în privința etică, acest cuget le este absolut strĕin, școla este identificată cu ideia de stat maghiară. Décă vedí eșind din vr'o școlă copii sĕlbătăciți cu espresiunea feței tîmpită, poțí sci cu siguranță, că acésta este o școlă de stat maghiară.

Ținutul cel mai sĕrac al slovăcimei este partea de nord a comitatului Trencin, patria legătorilor de óle împrăsciațí prin tótă Europa. Aí crede, că guvernul va îngădui cel puțin acestui ținut, care este cel mai sĕrac din lume nisce școle cu limba instrucției slovacă, pentru-ca astfel prin mĕsura minimală a culturei necesare sĕ ridice starea materială a populației, — dér chiar și în aceste sate a legătorilor de óle esistă școlí de stat maghiare cu învĕțătorí șoviniști, dintre carí unul de esemplu n'a vrut sĕ vorbéscă cu mine un singur cuvênt, cu tóte ca e slovac de origine. Sermanii ómení cutrieră lumea, ca sĕ nu móră acasă de fóme, ér statul îi îndópă cu o limbă strĕină de hatîrul lui „magyar allam eszme."

(Va urma.)

SCIRILE DILEI.

— 23 Maiŭ v.

Lege pentru școle nouĕ agricole. Se anunță, că ministrul de culte *Wlassics* va presenta camerei un proiect de lege privitor la *școlele de repetiție agricole.*

Italienii contra Maghiarilor. Un mare meeting s'a ținut Duminecă în *Bologna*, în care Italienii au protestat contra „violenței austriace", care n'a permis sĕ se înființeze câte-va școle italiene pe teritoriu austriac. S'au ținut discursurí înflăcărate. Francesco *Goni*, consul al federațiunei „Corda Fratres" a ținut un discurs, dicênd, că Austriacii nu numai că asupresc pe Italienii din Austria, ci permit ca *Maghiarii se oprime trei milióne de Românĭ* „sânge din sângele nostru". Mulțimea a isbucnit în strigăte de „Evviva Italia! *Evviva i Rumeni!*"—Diarele șoviniste à la „Magyar Szó" sunt grozav de cătrănite.

I. P. S. Sa metropolitul Mețianu a plecat Duminecă la Marienbad, unde va face o cură de 4 sĕptĕmâní.

Consacrarea întru episcop a Il. Sale Dr. Vas. *Hossu*, noul episcop al Lugoșului, se va face în Blașiŭ la sĕrbătórea ss. Apostolí Petru și Pavel. Episcopul Radu se va muta la Oradea în luna Iulie, ér episcopul Hossu prin Septemvrie.

Alegerea de deputat în cercul Dobrei se va face mâne, Sâmbătă, în 6 Iunie n.

Victimele tulburărilor din Croația. „Obzor" publică o statistică lugubră. In urma turburărilor au fost ucise 5 persóne, au fost grav rănițí 5 ómenĭ. Numĕrul rănirilor ușóre nu s'a putut stabili. Numai femei au fost rănite în numĕr de 300. In temnițe au fost aruncațí 450 bărbațí și 12 femei în Agram, ér în tótă Croația peste 2000 persóne. In arest preventiv se află între alții: profesorul Pasaricí, Dr. Heimri, Dr. Potocujak, Dr. Superina, Dr. Loikovici, farmacistul Suhomel, preoții Jemersics și Tomljenovics, clericii Susnjak și Skrinjar, librarii Cupak și Dujàk. Au fost suspendațí din oficiu doi șefí administrativí, un judecător, un senator, doi funcționarí și doi primarí. Demonstrații s'au făcut în 59 localitățí.

Nouă cancelarie de advocat. D-l Dr. Laurențiu *Nestor* și-a deschis cancelarie de advocat în *Blașiŭ* (Str. Tipografiei, casele d-lui primar I. Ianza).

Mare furt la posta din Budapesta. Un vizitiu de la posta din Budapesta a fugit dimpreună cu carul de postă în care se afla apróре *o jumĕtate milion de cor.* Carul de postă fù aflat în Rakosfalva, vizitiul însĕ nu. Banii au fost aflațí, afară de 98,000 coróne. Hoțul se numesce Macsinai Mihaly.

Junii. Pentru amatorii de cărțí poștale ilustrate este de sigur o plăcută surprisă novitatea apărută de curênd prin două specimene drăgălașe de cărțí poștale, având ca ilustrații mai multe portrete de ale „junilor" Brașovení. Se vînd la librăria Ciurcu cu 8 baní bucata.

Arestarea a 400 de Bulgarí. Se anunță din Constantinopol, că după declarațiunile Porței au fost arestațí până acum 400 de Bulgarí, din carí 20 au fost liberațí, neputêndu-se dovedi vinovăția lor. Printre aceia, carí au fost arestațí la Raptchoz, apróре de frontieră, sunt unii carí erau armațí cu puscí Berdan și vĕduțí în tovărășia trupelor bulgare. Din actele găsite asupra lui Pascal Yrrghi, șef macedonean, arestat la Rondo, Sandjakul Serres, resultă, că revoluționarii bulgarí aveau de gând de a masacra pe țĕranii necreștiní și de-a comite atentate cu dinamită. De asemenea resultă din hârtiile confiscate și din arestările făcute la Küprüli, că în acest oraș era centrul de unde au pornit ultimele evenimente ale mișcărei revoluționare.

Budgetul vilaetelor. Inspectorul general al vilaetelor Macedoniei Hilmi Pașa a alcătuit budgetul acestor vilaete, fixând ast-fel veniturile și cheltuelele lor: Vilaetul Ueskueb 50.712,183 la venituri și 22.626,093 la cheltuelí; vilaetul Salonic: 67.410,588 la venituri și 40.753,985 la cheltuelí; vilaetul Monastir: 46.143,511 la venituri și 30.479,389 la cheltuelí, în monetă piaștri aur. In tóte vilaetele, budgetul se soldéză cu escedent. Este însĕ de remarcat, că nu sunt prevĕdute în aceste budgete cheltuelile militare.

Faimosul archiepiscop Kohn din Olmütz a fost chemat ad audiendum verbum la Roma, unde a și plecat adĭ.

Evoluțiunea.

I.

In urma unei conferențe ținute de profesorul Dr. *Somló* Bódog de la academia de drept din Oradea, cincí colegí ai sĕi de la numita academie au făcut o representație ministrului instrucțiunei publice, cerênd sĕ i-se ia numitului profesor catedra, deórece la o academie întreținută din fondul religionar și care pórtă titlul de „academia regéscă catolică", totuși nu se póte tolera, ca sĕ se propovĕduéscă ex catedra teorii socialiste, materialiste și carí în totalitatea lor restórnă cu fundul în sus întreg creștinismul. Despre ce a tratat anume Somló în conferența sa? — Despre *evoluțiune*. Ei bine, asupra evoluțiunei fiind spiritele puțin orientate, așa că o vedí susținută chiar și de unii, carí ar trebui sĕ o condamne, am luat asupră-mí sarcina de a scrie câteva modeste articole, în mare parte sĕ înțelege după autorí strĕini, carí au meditat profund asupra acestei chestiuní și au publicat resultatul meditației lor, pentru-ca lumea sĕ se pótă pronunța după cum va crede de cuviință *pro* sĕu *contra.*

Astfel și publicul nostru va puté urmări mai cu interes discuția, ce a avut loc alaltăerí asupra casului Somló în camera deputaților, unde Benedek și Vészi și alțí deputațí soțí de principii au luat în apĕrare pe Somló, ér baronul Kaas, Förster și peste tot deputații partidului poporal au apĕrat pe cei cincí colegí ai lui, carí au credut, că își îndeplinesc datoria arătând ministrului propagarea de pe catedră a teoriilor numite subversive.

Evoluțiunea este parte constitutivă a teoriei socialiste, cunoscută sub numele de *„concepția materialistă a istoriei."*

Ce trebue sĕ înțelegem sub concepția materialistă a istoriei (materialistische Geschichtsauffassung) propovĕduită de socialiștí?

Concepția materialistă a istoriei dice, că întréga istorie a omenirei cu tóte fenomenele sale politice, religióse și de drept, nu este altceva, decât un mare proces de *evoluție*, în care nu este nimica durabil, neschimbăcios, afară de permanenta nascere și perire și că orí-ce progres se sĕvîrșesce numai prin cristalisarea contrastelor economice și prin luptele de classe, ce stau în strînsă legătură cu acele contraste.

Filosofia *veche* (sĕu cum o numesce Engels: *metaphysische* Denkweise) susținea, că esistă o sumă de idei și principii, carí nu sunt supuse schimbărei, va sĕ dică sunt independente de timp și loc și prin urmare în sensul acesta sunt eterne. Filosofia cea *nouă*, care se începe cu *Hegel* (*dialektische* Denkweise) din contră nu cunósce asemenea noțiuní neschimbătóre, afară de sciințele matematice. Precum întregul univers cu tóte fenomele sale spirituale și corporale, așa este și omenirea pornită pe panta unui proces continuu de evoluțiune, în care nimic nu este durabil, decât vecînica nascere și perire (das ewige Werden und Vergehen.)

Socialismul și-a apropriat acéstă idee Hegeliană despre neîncetata nascere și perire. Atât Marx, cât și Engels sunt discipolii școlei Hegeliane. Nicí Hegel însĕ nu i-a mulțumit pe deplin și anume din două motive. Întâiŭ pentru-că cu tot „felul lui de gândire dialectic" admitea adevĕrul absolut și susținea, că sistemul sĕu este cuintesența adevĕrului absolut. A doua, fiind-că Hegel ca idealist ce era susținea, că lumea, ce ne înconjóră nu este decât o copie (Abbild) a ideii, ce a esistat undeva deja înainte de acésta lume, „prin ceea-ce raportul adevĕrat sĕ rĕstórnă.*)

De aceea Marx și Engels au salutat cu bucurie pe *Feuerbach*, care a cassat „dualismul" între spirit și materie și a pus pe tron pe față și fără jenă *materialismul*, declarând întréga viĕță spirituală a ómenilor drept product al materiei. *Dumnedeu nu esistă, omul în fond nu se deosebesce de animal, cugetarea nu este decât un proces chemic, cu mórtea totul se sfîrșesce.*

Dér orí cât de binevenită li-a fost concepția materialistă a lui Feuerbach, totuși Marx și Engels afirmă, că ei au pĕtruns procesul evolutiv mai bine și mai scientific, decât Hegel și Feuerbach, fiind că ei (Marx și Engels) nu numai, că au recunoscut în general, că societatea omenéscă este într'un proces continuu de evoluțiune, dér au descoperit și legile adevĕrate, carí stăpânesc acéstă evoluțiune. Marx în opera sa „Das Kapital" se încércă a expune aceste legí în tóte detailurile lor. Ceea ce a făcut Darwin pentru întréga natură organică prin formularea esactă a legilor ei de evoluțiune, același lucru a întreprins sĕ-l facă Marx și Engels pentru societatea omenéscă. Și carí sunt acele legí ale evoluțiunei sociale? Acele legí sunt legile *evoluțiunei economice.* Principiul fundamental al întregei evoluțiuní istorice trebue căutat în *producțiune* și în *schimbul mărfurilor.* Nu ideile, ci raporturile economice sunt forțele motrice și conducĕtóre ale orí-cărei evoluțiuní sociale.

A. P.

ULTIME SCIRI.

Berlin, 4 Iunie. Agenția „Laffan" anunță din Viena, că ministrul de esterne contele *Goluchowski* a declarat ambasadorului italian *Nigra*, că l'au suprins neplăcut demonstrațiile antiaustriace din Italia.

Roma, 4 Iunie. In *Neapole, Florența, Messina, Catania, Genua, Carrara* și *Pesaro* tinerimea a arangeat demonstrațiuní marí contra Austriei. Pretutindení casele consulilor austro-ungarí sunt pădite de miliție. Pressa apĕra și încuragiéză tinerimea. In teatrul din *Ferarra* publicul *a sfâșiat în bucățí stindardul austriac.*

Belgrad, 4 Iunie. Scirea diarului „Reichswehr" despre omorul ce s'ar fi sĕvîrșit în conacul regesc, nu este adevĕrată.

Literatură.

A apărut:

Carte de învĕțătură pentru școlele de repetițiune economice, ultimii ani ai școlelor poporale, precum și pentru alte institute, de *Iuliu Vuia*, director și învĕțător. Editura librăriei *Ciurcu* Brașov 1903. Un vol. 8⁰ mare de 400 paginĭ. Conține cunoscințe din geografie, istorie, igienă, economie (cultivarea pămêntului, plantelor, prăsirea animalelor etc.,) fisica, stilistica, constituția. Prețul 1 cor. 50 b.

*) Wodurch das richtige „Verhältuiss auf den Kopf gestellt wird".
Engels „Die Entwicklung des Socialismus" pag 23.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 4 Iunie n. 1903

Renta ung. de aur 4%	120.85
Renta de corone ung. 4%	99.50
Impr. căil. fer. ung. în aur 3½%	91.10
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	98.80
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	99.25
Bonurĭ rurale ungare 3½%	92.95
Bonurĭ rurale croate-slavone	99.25
Impr. ung. cu premii	199.75
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	155.50
Renta de hârtie austr.	100.40
Renta de argint austr.	100.20
Renta de aur austr.	120.70
Rente de corone austr. 4%	100.90
Losurĭ din 1860.	153.25
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	16.36
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	732.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	666.—
Napoleondorĭ	19.06
Mărcĭ imperiale germane	117.17½
London vista	239.70
Paris vista	95.20
Note italiene	95.20

Brassóvármegye alispánjától.

Sz. 5254—1903.

Pályázati hirdetmény.

Az 1886. évi XXII. t. cz. 71. §-a értelmében Brassó város uj szervezeti szabályrendelete alapján folyó évi junius hó végén tartandó tisztujitószék alkalmával következő tisztviselői állások, következő illetményekkel választás utján töltendők be:

I. 5 évi tartamra:

1 Polgármester, 5000 kor. évi alapfizetéssel, 1000 kor. lakbérrel és 1000 kor. évi működési potlékkal;

4 városi tanácsos, egyenként 3400 kor. évi alapfizetéssel és 800 kor. lakbérrel. Az első tanácsos a polgármester helyettesitésért évi 500 kor. működési pótlékot élvez.

1 tiszti ügyész, 3400 kor. évi alapfizetéssel, 800 k. lakbérrel.

1 árvaszéki ülnök, 3000 kor. évi alapfizetéssel. 800 k. lakbérrel.

1 főszámvevő, 3000 kor. évi alapfizetéssel, 800 k. lakbérrel.

1 városi pénztárnok, 2800 kor. é. alapfizetéssel 600 k. lakbérrel.

1 városi pénztári ellenőr, 2400 kor. é. alapfizetéssel. 600 k. lakbérrel.

1 közgyám, 2000 kor. évi alapfizetéssel, 500 kor. lakbérrel.

1 főmérnök, 3400 kor. évi alapfizetéssel, 800 k. lakbérrel.

1 erdőmester, 3400 kor. évi alapfizetéssel, 800 kor. lakbérrel.

II. Élethossziglan:

1 *vizvezetéki üzemvezető*, 2800 kor. évi alapfizetéssel 600 k. lakbérrel.

1 *IV. jegyző*, 1400 kor. évi alapfizetéssel, 400 kor. lakbérrel.

1 *segédmérnök*, 1400 kor. évi alapfizetéssel, 300 kor. lakbérrel.

1 *útmester a belterület számára*, 1200 k. évi alapfizetéssel, 300 kor. lakbérrel.

1 *müvezető*, 1200 kor. évi alapfizetéssel, 300 kor. lakbérrel.

3 *I-ső oszt. irodatiszti, egyenkint* 1600 k. é. alapfizetéssel, 400 k. lakbérrel.

4 *II-od oszt. irodatiszti, egyenkint* 1400 k. é. alapfizetéssel, 300 k. lakbérrel.

6 *III-ik oszt. irodatiszti, egyenkint* 1200 k. é. alapfizetéssel, 300 k. lakbérrel.

Azonkivül mindazon városi tisztviselők, kik öt évig szakadatlanul a város szolgálatában töltötték, a további szolgálati időre ötször 5 évről 5 évre ismétlődő potlékokat, ötödéves pótlékokat élveznek, melyek mint fizetés részeknek tekintendők, a nyugdij megállapitásánál számitásba jönnek. Egy ötöd-éves pótléknak magassága a szervezeti szabályrendelet 119 §-a szerint évenkint 300, illetve 200 vagy 100 kor.

A 111 §-a értelmében a tisztviselőknek, valamint a segéd- és kezelő személyzet tagjainak nincs megengedve ipart folytatni, üzleti vállalatnál bel- vagy mint kültagként résztvenni, továbbá minden oly mellék foglalkozást folytatni, mely által szerződésszerü függőségi viszonyba jön egyesekkel vagy testületekkel szemben. A városi tiszti ügyész magángyakorlatot nem folytathat, a mérnököknek és müszaki tisztviselőknek pedig meg van tiltva nem városi épitkezések müvezetésének az átvétele és mindennemü magángyakorlat folytatása. — Az erdőtisztekre nézve a városi erdészeti személyzet számára kiadott szolgálati utasitásban foglalt rendezkedések érvényesek.

A 113 §-a értelmében a városi pénztárnok, a városi pénztári ellenőr, a városi pénztárban és számvevőségnél, valamint a városi adóhivatalban és közvágóhidnál alkalmazásban álló irodatisztek, (közvágóhidi felügyelő és ellenőr), kötelesek egy évi fizetésüknek megfelelő szolgálati óvadékot letenni. — A fennt felsorolt állások közül a városi pénztárnoki és pénztári ellenőri állásokon kivül 5 irodatiszti állás (és pedig 5 adóhivatali irodatiszti állás és egy közvágóhidi irodatiszti) ellenőri (állás) óvadék köteles állások. — Egy ilyen állásra pályázó, köteles kérvényében kinyilvánitani, hogy a szolgálati óvadékot letenni kész.

Mindazon állásokra ezennel pályázatot nyitok és felhivom mindazokat, kik a betöltendő vagy előléptetés folytán netalán üresedésbe jövő állások egyikét elnyerni óhajtják, hogy a különböző állások minősegéhez képest a mérvadó törvények különösen a községi törvény, erdő törvény, 1883 évi t.-cz. az 1877. évi XX. t.-cz. valamint Brassó város uj szervezeti szabályrendeletében előirt minősités igazolása mellett szabályszerüen felszerelni, ebbeli folyamodványaikat hozzám **f. évi junius hó 20-ig d. e. 11 óráig**, annál is bizonyosabban nyujtsák be, mivel később érkezett folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak.

A jelenleg állásban levő tisztviselőknek, a mennyiben kizárólag azon állásra óhajtanak pályázni, melyet ez idő szerint betöltenek, legkésőbb *f. évi junius hó 20-ig d. e. 11 óráig* irásban vagy szóval tett jelentkezése pályázat gyanánt elfogadtatik.

Végül megjegyeztetik, hogy a fennt felsorolt állások betöltése következtében netán üresedésbe jövő egyéb választás utján betöltendő állások is az általános városi tisztujitó szék alkalmával fognak betöltetni.

Brassó, 1903. évi május hó 27.

Dr. Jekel Frigyes.
alispán.

2—2.(980)

Dela vice-comitele comitatului Brașov.

Nr. 5254—1903.

Publicare de concurs.

In sensul art de lege XXII. din a. 1886 §. 72, și pe basa noului statut de organisare al orașului Brassó, din incidentul restaurațiunei celei noue a funcționarilor, care va avé loc la finea lui Iunie a. c. se vor întregi prin alegere, următórele posturĭ împreunate cu următórele emolumente:

I. Pe un period de 5 anĭ:

1 Primar cu salar fundamental de 5 mii cor. anual, 1000 cor. banĭ de cuartir și 1000 cor. adaus de funcțiune.

4 Senatorĭ orașenescĭ cu câte 3400 cor. salar fundamental și 800 cor. banĭ de cuartir. Senatorul prim pentru substituirea primarului primesce 500 cor. adaus de funcțiune.

1 Fiscal cu salar fundamental de 3 mii 400 kor. și 800 cor. banĭ de cuartir.

1 Președinte la sedria orfanală, cu salar fundamental de 3000 cor. și 800 cor. banĭ de cuartir.

1 Contabil suprem cu salar fundamental de 3000 și 800 cor. banĭ de cuartir.

1 Cassier orășenesc cu salar fundamental de 2800 și 600 cor. banĭ de cuartir.

1 Tutor general cu salar fundamental de 2000 cor. și 500 cor. banĭ de cuartir.

1 Inginer suprem cu salar fundamental de 3400 cor. 800 cor. banĭ de cuartir.

1 Forestier șef cu salar fundamental de 3400 cor. și 800 cor. banĭ de cuartir.

II. Pe viață:

1 *Șef administrativ* la apaduct cu salar fundamental de 2800 cor. și 600 cor. banĭ de cuartir.

1 *notar cl. IV.* cu salar fundamental de 1400 cor. și 400 cor. banĭ de cuartir.

1 *Inginer secundar* cu salar fundamental de 1400 cor. și 300 cor. banĭ de cuartir.

1 *cantonier* pentru interior cu salar fundamental de 1200 cor. și 300 cor. banĭ de cuartir.

1 *șef de exploatație la apaduct* cu salar fundamental de 1200 cor. și 300 cor. banĭ de cuartir.

3 *cancelist cl. I.* cu salar fundamental cu câte 1600 cor. și 400 cor. banĭ de cuartir.

4 *cancelist cl. II.* cu salar fundamental cu câte 1400 cor. și 300 cor banĭ de cuartir.

6 *canceliștĭ cl. III.* cu salar fundamental cu câte 1200 cor. și 300 cor. banĭ de cuartir.

Afară de acestea toțĭ acei funcționarĭ orășenescĭ, carĭ au împlinit 5 anĭ în serviciul neîntrerupt al comunei, pentru timpul funcționăriĭ mai departe, beneficiéză de 5 cuincvenniĭ carĭ se primesc la părțĭ de salar și se socotesc la pensionare.

În sensul § 119 al statutului, cuincueniile sunt de 300, respective 200 séu 100 coróne.

In sensul §. 111 amploiaților precum și personalului auxiliar și de manipulație nu le este permis a purta vre-o industrie, a participa la întreprinderĭ de afacerĭ ca membru intern séu estern, mai departe a continua orĭ-ce ocupațiune laterală, prin care ar veni independiată contractuală cu particularĭ séu cu corporațiunĭ. Fiscalul orășenesc n'are voie a esercia praxă privată, inginerilor și organelor technice încă le este oprit a lua în antrepriză conducerea technică a construcțiunilor neorășenescĭ și a continua orĭ ce praxă privată. Relativ la amploiațiĭ silvicĭ se aplică instrucțiunea de serviciu emisă pe séma personalului silvic.

Conform §. 113 casierul orășenesc, controlorul, canceliștiĭ aplicațĭ la cassa orășenéscă, la contabilitate precum și la oficiul orășenesc de dare și la abatoriul orășenesc (inspectorul și controlorul dela abatoriu) sunt datorĭ a depune o cauțiune corĕspundĕtóre salarului lor pe un an.

Dintre posturile amintite mai sus afară de posturile de cassier orășenesc și controlor mai sunt obligătóre a depune cauțiune 6 posturĭ de canceliștĭ (și anume: 5 posturĭ de cancelist la oficiul de dare și un cancelist la abatoriu controlor).

Concurențiĭ la un astfel de post sunt datorĭ a declara în concurs, că sunt gata a depune cauțiunea de oficiu.

La tóte aceste posturĭ deschid concurs și provoc pe toțĭ aceia, carĭ doresc a ocupa vre-unul din aceste posturĭ séu din cele *devenite eventual vacante în înaintare* sĕ-șĭ înainteze petițiunile lor instruate corĕspundĕtóre diferitelor posturĭ în sensul legilor concernente, mai cu sémă a legiĭ comunale, a legiĭ silvice a Art. de lege I din 1883 a art de lege XXI din 1877, precum și calificațiunea reclamată de statutul orășenesc de organisare, la mine până la **20 Iunie 11 óre a m.** cu atât mai vĕrtos, cu cât petițiunile întrate mai târdiu nu se vor lua în considerațiune.

Dela amploiațiĭ actualminte în funcțiune, întru cât reflecteză esclusiv numai la acele posturĭ, care le ocupă de present, se primesc ca petițiunĭ de concurs anunțarea în scris séu verbal făcută cel mult până la 20 Iunie 11 óre a. m.

In fine se observă, că acele posturĭ, carĭ eventual ar deveni vacante în urma întregirei posturilor mai sus prin alegere, se vor întregi de asemenea cu ocasiunea nouei restaurațiunĭ.

Brassó, 27 Maiu 1903.

Dr. Frideric Jekel m. p.
vice-comite.

2—2.(980).